

Prvi film 10+

pedagoško gradivo

avtorica Dženi Rostohar

kazalo

uvodna beseda	2
o filmu	2
filmografski podatki	2
vsebina	3
portret avtorja.....	3
izhodišča za pogovor ob filmu	4
pred filmom	4
po ogledu filma.....	4
spodbuda k ustvarjanju: filmske delavnice z otroki	6
otroci radi snemajo. radi gledajo filme.	6
zakaj delati z otroki, zakaj jih učiti filma	8
festivali otroškega filma v Sloveniji	9
umestitev v učni načrt.....	10

uvodna beseda

V pedagoškem gradivu natančneje predstavimo film. Ker pripoveduje o iraških otrocih, ki se prvič v življenju srečajo s filmom na velikem platnu in v roke primejo kamere, s katerimi posnamejo svoje zgodbe, je ogled filma lahko spodbuda k filmskemu ustvarjanju učencev in dijakov. Hkrati pa mladi spoznavajo tudi življenje vrstnikov v Iraku. K sodelovanju pri pisanju gradiva smo povabili Dženi Rostohar, da predstavi svoje izkušnje kot mentorica mladim pri filmskih izobraževanjih in delavnicah. Izhodišča za pogovor o dokumentarnem filmu pa najdete v gradivu Dokumentarni film.

o filmu

filmografski podatki

slovenski naslov **Prvi film**

izvirni naslov **The First Movie**

država produkcije Velika Britanija

leto produkcije 2009

tehnični podatki digibeta, barvni, 76 min

jezik angleški s slovenskimi podnapisi

scenarij in režija Mark Cousins

fotografija Mark Cousins

glasba Melissa Hui

zvok Brent Calkin

montaža Timotheus Langer

igrajo otroci iz Goptape (Irak)

producent Gill Parry

prodaja Connect Film

žanr dokumentarni film

spletna stran <http://thefirstmovie.net>

vsebina

Magični dokumentarni film predstavi življenje otrok v Kurdistanu, na severu Iraka. Pripoveduje o tem, kako otroci uporabijo pripovedi in film sredi težkega vsakdana. Režiserja Marka Cousinsa zanima, kako otroci v vojnem območju sanjajo in kakšni so njihovi domišljjski svetovi. Odpravi se v vas Goptapa s 700 prebivalci. Ker je ramadan, se odrasli zadržujejo v hišah. Prostor med filmsko ekipo in otroki na ulici je tako širši in razvije se odnos, ki še najbolj spominja na pripovedovanje zgodb. Otroci Marku pripovedujejo o svojih hotenjih, stiskah in domišljjskih potovanjih. Mark jih posluša in spodbuja, da se ustvarjalno izrazijo. S seboj ima 3 kamere, platno in projektor. Zavrti jim klasike **Chakmeh** (Mohammad-Ali Talebi, 1993), **E.T. – Vesoljček** (**ET: The Extraterrestrial**, Steven Spielberg, 1992), **Palle alene i verden** (Astrid Henning-Jensen, 1949), **Rdeči balon** (**Le ballon rouge**, Albert Lamorisse, 1956) in **The Singing Ringing Tree** (Francesco Stefani, 1957). Najboljši filmi za otroke vseh časov so obenem tudi prvi, ki jih otroci vidijo. Nato dobijo v roke kamere in moč pripovedne besede se vse bolj razvija v moč filmske pripovedi. Film je sestavljen iz posnetkov, ki so jih naredili otroci, in postane film o filmu, kot ga vidijo otroci.

Mark Cousins in producentka Gill Parry sta še danes v stiku s prebivalci Goptape. Otroci so razvili ljubezen do filma in želijo snemati. Mark in Gill zbirata kamere in ostalo opremo, ki jo redno prinašata v Goptapo. Iz vojne vasi se je razvila otroška filmska vas.

portret avtorja

Mark Cousins je posnel dokumentarne filme o neonacizmu, Gorbačovu, prvi zalivski vojni, iranskem filmu, Ianu Hamiltonu Finlayju in filmu **I Know Where I'm Going!** Izdal je štiri knjige, med njimi *The Story of Film*, zgodovino filma, prevedeno v deset jezikov, tudi v kitajščino. Kot direktor mednarodnega filmskega festivala v Edinburgu je festival popeljal v oblegano Sarajevo, bil je sodirektor festivala Cinema China in gostujoči kurator festivalov po vsem svetu.

kritike

»Fantastičen film.«

- Wim Wenders

»Skrajno zanimiv in resnično tehten.«

- *The Independent*

»Čudovito prijeten film, ki vas posrka vase: odprtega duha, iskrenega srca in povsem nekaj drugega od komercialne produkcije, kakršne smo vajeni.«

- Peter Bradshaw, *The Guardian*

izhodišča za pogovor ob filmu

Navajamo nekaj izhodišč za pogovore z otroki pred in po ogledu filma. Pogovorite se o vsebini, dogodkih in otrocih, ki so v njem prikazani, o temi in sporočilu filma. Izhodišča za pogovore o načinu filmskega prikaza in več o dokumentarnem filmu najdete v gradivu Dokumentarni film.

pred filmom

Irak, Kurdistan

V filmu ustvarjalci otrokom zastavljajo različna vprašanja. Pogovorite se o teh vprašanjih pred filmom tudi vi, da boste lahko po ogledu naredili primerjavo.

- Kako bi opisal svojo vas, svoje mesto?
- Predstavljajte si, da lahko letite kot ptica. Kam bi leteli?
- Če bi lahko naredili film, o čem bi ga naredili?
- Ustvarjalci sprašujejo tudi starčka, kako je bila videti vas prej, ko je bil on mlad ... So vam stari starši, babice in dedki, kdaj pripovedovali, kakšno je bilo videti njihovo naselje, ko so bili vaših let? Povprašajte jih.

vere in verovanja (DDE)

V filmu govorijo o islamu. Prikazani so mošeja, molitev, post.

- Kaj je mošeja?
- Veš, kaj je post? Ga poznajo tudi druge vere? Kakšen je simboličen pomen posta?
- Katere vere še poznaš?
- Ali vsi ljudje verujejo? Kdo so ateisti?

po ogledu filma

Otroci so v filmu dobili kamere in snemajo svoje zgodbe.

- Katere zgodbe otrok so bile prikazane? Katera je bila tebi najbolj všeč?
- Režiserju je zelo ljub film, v katerem se Muhamed igra z blatom. Zakaj je za režiserja nekaj posebnega? Kaj misliš, o čem pripoveduje ta zgodba, zakaj je posebna?
- Kaj pravi, kaj lahko premaga vojno? Kaj je močnejše od vojne? Zakaj tako misli?
- Kako pa misliš ti? Kaj je po tvoje močnejše od vojne?

vrstniki v filmu

- Kakšni so otroci v deželi, ki je prikazana v filmu?
- Prikazani so v času počitnic. Kaj delajo?
- S čim se igrajo? Katere igrače imajo?

- Kakšne so njihove zgodbe, ki jih povedo v filmu?
- Ali so srečni?
- V čem so njihova življenja drugačna od vaših? V čem pa so vam podobni?

Goptapa

Film se dogaja v vasi Goptapa, v neki deželi, ki je vedno v medijih.

- Kako pripovedovalec na začetku opiše kraj dogajanja? Zakaj tako, zakaj ne pove, kje se zgodba dogaja? Ali zaradi tega dobimo drugačno sliko o tej deželi? Ali bi se podobne zgodbe lahko zgodile tudi kje drugje?
- Ali o tej deželi (Irak) dobimo drugačno sliko kot iz medijev?

filmi za otroke

Režiser v filmu otrokom pokaže nekaj najlepših otroških filmov: **Chakmeh** (Mohammad-Ali Talebi, 1993), **E.T. – Vesoljček (ET: The Extraterrestrial)**, Steven Spielberg, 1992), **Palle alene i verden** (Astrid Henning-Jensen, 1949), **Rdeči balon** (Le ballon rouge, Albert Lamorisse, 1956) in **The Singing Ringing Tree** (Francesco Stefani, 1957).

- Se spomniš, katere filme so prikazali v Goptapi?
- Ali si katerega od teh filmov videl tudi ti?
- Kateri te je pritegnil in bi si ga želel ogledati? Na spletni strani filma si lahko preberete več o filmih, ki jih je režiser pokazal otrokom (http://thefirstmovie.net/home/the_films_we_screened).

vojna

Otroci pripovedujejo tudi o času, ko je bila pri njih vojna. Katere vojne so omenjene v filmu?

- O vojni v Iraku slišimo le prek medijev, saj je država precej oddaljena. Toda vojne so se dogajale tudi bliže nam. Veš, kaj se je dogajalo na področju bivše države Jugoslavije? V Bosni in Hercegovini? Kaj pa na Irskem, v Belfastu?
- Kaj si želijo ljudje med vojno?
- Kaj ostane po vojni ljudem? Kakšni so spomini?

spodbuda k ustvarjanju: filmske delavnice z otroki

Ogled dokumentarnega filma **Prvi film** je odlična priložnost, da otroke in mlade spodbudimo k filmskemu ustvarjanju tudi v razredu. V Sloveniji na kar nekaj šolah potekajo filmski krožki. Še več jih poteka v sklopu raznih kulturnih, filmskih ali mladinskih društev. Poiščite jih v vašem kraju in povabite k sodelovanju.

Za zapis o izkušnjah pri filmskih delavnicah smo zaprosili Dženi Rostohar, učiteljico na OŠ Leskovec pri Krškem, mentorico tamkajšnjega video krožka, predvsem pa dolgoletno vodjo in sodelavko Društva zaveznikov mehkega pristanka (DZMP). V okviru DZMP deluje Luksuz produkcija, ki je že več kot desetletje eden najbolj aktivnih, sistematičnih in premišljenih programov izobraževanja na področju filma in videa. Redno izvajajo filmske delavnice v Krškem, z njimi gostujejo po vsej Sloveniji (tudi v Kinobalonu jim redno zaupamo vodenje filmskih delavnic, video-filmska delavnica Vesela kamera v njihovi produkciji pa je že od vsega začetka prisotna tudi na festivalu Kino Otok). Organizirajo tudi izobraževanje mentorjev. Njihov Luksuz festival poceni filma, ki se vsako poletje odvija na Trški gori, je močno prispeval k uveljavitvi neodvisnega, v zadnjih letih pa predvsem mladinskega filma. Skratka, zapis Dženi Rostohar naj vam bo v spodbudo, da je pri mladih vredno razvijati zanimanje za filmsko ustvarjalnost.

otroci radi snemajo. radi gledajo filme.

Otroci sami snemajo, snemajo z vsem, kar jim je danes na voljo, s telefoni, fotoaparati, kamerami. Magičnost ujetih trenutkov in gibanja ostaja, tudi v svetu hitrih podob. A če kot ustvarjalec ne poznaš nekaterih osnovnih zakonitosti filma, so tvoji izdelki zanimivi samo tebi in tistim, ki so s tabo ustvarjali. Tako smo začeli tudi sami. Ure in ure filmskega gradiva, ki ga na koncu ne pregledaš niti sam, ker je dolgočasno.

Uvideli smo, da je nujno spoznati nekatere osnovne zakonitosti filmskega ustvarjanja.

Tako je tudi na delavnicah, ki jih izvajamo. Skozi proces ustvarjanja svojih filmov udeleženci spoznavajo jezik filma. Spoznajo, kaj je plan, kaj je rez, kje je kamera ... Spoznavajo, zakaj je kamera tam in zakaj je treba ravno tam odrezati.

V okviru Društva zaveznikov mehkega pristanka Krško je Luksuz produkcija ime, ki se nekako od leta 2001 nanaša na delo na področju videa oziroma filma, izobraževanje in produkcijo.

Večinoma video produkcija nastane v okviru delavnic. Vključujemo otroke in mlade. Mentorji so

od profesionalnih režiserjev, snemalcev, montažerjev, obdelovalcev zvoka do amaterjev in mladih, ki so svoje znanje pridobili z izkušnjami in na delavnicah.

Delavnice pogosto začnemo z vprašanjem, kaj je potrebno najprej. Kje se film začne? Z dobro idejo. In potem dežujejo ideje. Nekateri pridejo z izdelanimi scenariji – od magičnih pretvorb in rešitev do družinskih sag in grozljivk, drugi le s približnimi osnutki, morda žanrom, ponavadi je to grozljivka ali komedija.

Mlade ustvarjalce je treba učiti teorije, zakonitosti, vendar prek dela. Ko spoznavajo filmsko govorico, postajajo njihovi filmi bolj zanimivi, tudi krajši. Otroci pridejo na delavnico za hobi, da se zabavajo. Teorije niso pripravljene predolgo poslušati in je tudi ne znajo aplicirati, če je niso preizkusili. Pogosto se zgodi, da začnejo film razumeti šele skozi sodelovanje v procesu ustvarjanja, ko vidijo, kako stvari delujejo. Ko v montaži pregledujejo material, znova in znova, je kmalu vse predolgo, tam manjka slika, ni različnih planov. Takrat ponavadi mladi ustvarjalci razumejo vse te koncepte in učene besede: plan, kontraplan, filmski prostor in čas.

Luksuz produkciji velikokrat očitajo, da mentorji delamo filme namesto otrok. Delamo, se zabavamo in ustvarjamo z njimi. Res smo hiperprodukcija, in če ima otrok v 7. razredu za sabo že 4 ali 5 let ustvarjanja, ne želi, da kdo dela namesto njega. Otroke spodbujamo, organiziramo, vodimo, se z njimi zabavamo in jih pustimo ustvarjati.

Ponavadi se začne pri enostavnih stop trik animacijah, s kolažem ali plastelinom. Otroci spoznajo, kako nastane gibanje, kaj pomeni slika za sliko. Potem so zanimive kratke igrane forme. Večina želi igrati, sploh 11-, 12-letniki. Takrat je priročno imeti v skupini koga, ponavadi so to starejši najstniki, ki želi biti za kamero. Skoraj nihče ne pride, da bi montiral. Ko pa se začne montaža, se vedno najde kdo, ki odkrije čar postavljanja slik v zgodbo. Ostali imajo več časa in takrat ponavadi nastane še animacija ali pa kuharska oddaja. Ves čas pa nastajajo in se ustvarjajo nova znanstva. Udeleženci morajo med sabo sodelovati, razlagati svoje ideje. Ustvarjanje filma je večinoma skupinska dejavnost. Imaš idejo, potrebuješ snemalca, nekoga, ki skrbi za snemanje zvoka, montažerja, igralce, kakšnega statista, pomoč pri pripravi scene, rekvizite ... Tako ustvarjanje zahteva veliko spretnosti komunikacije, dogovarjanja, pregovarjanja, sodelovanja, strpnosti in potrpežljivosti. Tu se začnejo pedagoški vidiki ukvarjanja s filmom.

zakaj delati z otroki, zakaj jih učiti filma

Želimo, da otroci razmišljajo, da se odzivajo na svet, v katerem živijo, poleg tega pa morajo razmišljati, kaj bodo pokazali in kako, da bodo tudi drugi razumeli njihove zgodbe. Učijo se sporočanja. Povezujejo vzroke in posledice, gledajo na stvari z različnih zornih kotov, razvijajo mišljenje. Razmišljajo o tem, kaj je lepo, razvijajo estetiko, učijo se kulture.

Poznavanje filmskega jezika pomeni tudi poznavanje zakonitosti medijev. Živimo v svetu, obkroženi s podobami in sporočili, ki prihajajo prek teh podob. Poznavanje teh zakonitosti omogoča tudi podrobnejše branje, razlikovanje med dobrim in slabim. Bolj kritični posamezniki znajo brati in razumeti sporočila, ki jih te podobe prinašajo. Ločijo med sporočilom in manipulacijo. To védenje omogoča distanco v sprejemanju.

Mediji nas bombardirajo z novicami o nesrečah, kriminalu, o škandalih, z akcijskimi filmi. Skozi te zgodbe nam prodajajo pogled na svet, v katerem so eni slabi, drugi dobri. Z vključevanjem otrok v soustvarjanje medijskih podob želimo, da razmišljajo o teh pogledih, da zavzemajo stališča, da uvidijo principe, po katerih mediji delujejo. Razmišljajo tudi o temah, ki bodo prikazane. Ali poznajo teme, ki so onkraj prikazanih, ali jih zaposluje še kaj, kar ni v repertoarju medijev.

Tako se odpirajo nove teme, prikazani so novi pogledi in osvetljene druge zgodbe. Širša družba pridobi možnost širšega pogleda, dobi dodatne informacije.

Delavnice so vedno priložnost za delo v skupini, za razvijanje veščin, ki so potrebne za tako sodelovanje. Vključujemo tudi predstavnike marginaliziranih družbenih skupin, v našem primeru predvsem Romov, seveda pa ne izključno njih. Delamo tudi z drugimi skupinami, ki so odrinjene na rob družbe, in jih vključujemo v delavnice. Sprejememo jih v mešane skupine. Tako lahko oboji nekaj pridobijo. Pridobijo izkušnje, se spoznavajo in učijo drug od drugega. Delo pri filmu vedno zahteva sodelovanje.

Z dostopnostjo opreme in odpiranjem novih kanalov množičnega komuniciranja se možnost soustvarjanja medijskih podob in sodelovanja v produkciji povečuje. To se nam zdi posebej pomembno za robne skupine, ki lahko soustvarjajo medijsko podobo o svoji skupnosti. Predstavijo lahko svoje zgodbe. Pokažejo se širše, kot so sicer predstavljeni. Tako spoznamo posameznike, ki imajo ideje, želje, probleme, upanje. Spoznamo človeka, mladega človeka, ki ima starše, stare starše, brate, sestre, skrbi glede prihodnosti, ljubezni ... Gledalci dobijo možnost videti zgodbe z druge strani.

festivali otroškega filma v Sloveniji

Filmski festivali so mesto, kjer lahko vidite filme. Mnogo festivalov ima tudi sekcije filmov, namenjene otrokom – program Kinobalon na Mednarodnem ljubljanskem filmskem festivalu LIFFe, program Slon na Mednarodnem festivalu animiranega filma Animateka, program Kinobalon na festivalu Mesto žensk, program Kinobalon na Festivalu Kino Otok/Isola Cinema ... Imamo pa tudi festivale, na katerih vrtijo filme, ki so jih naredili otroci sami. Če tudi vi snemate in ustvarjate filme, jih lahko pošljete na festivale v Sloveniji in v tujino. Nekaj naslovov:

Srečanje najmlajših filmskih in video ustvarjalcev

organizator: JSKD, oktober, predvsem osnovnošolski ustvarjalci

http://www.jskd.si/film-in-video/prireditve_film/uvod_prireditve_film.htm

Zoom

organizator: Pionirski dom, april, osnovnošolski in srednješolski ustvarjalci

<http://www.pionirski-dom.si/festivali/2947/zoom-5>

Videomanija

organizator: Vegova gimnazija, Kinodvor, maj, predvsem srednješolski filmi

<http://www.videomanija.org/>

Filmski festival Gorišnica – mednarodni filmski festival otroškega in mladinskega filma
začetek maja na OŠ Gorišnica

http://www.osgorisnica.si/index.php?option=com_content&view=article&id=41&Itemid=84

Tekmovanje v izobraževalnih video posnetkih

organizator: Institut Jožef Štefan

<http://rtk.ijs.si/2011/video.html>

Toti festival Maribor, sekcija mladinski film

<http://www.videoklub-maribor.si/>

umestitev v učni načrt

državljska in domovinska vzgoja ter etika (DDE): vere, odnosi stari – mladi, manjšina – večina

geografija: kje se film dogaja, kakšna je tam pokrajina, ljudje, jezik, vera

zgodovina: vojne

slovenščina: opis kraja, dogodka

filmska vzgoja: snemanje, filmi, dokumentarni film

